

Asia: VN/34059/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi toisen asteen koulutuksen kehittämishankkeeseen liittyvistä säädösmuutoksista

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Akava ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat

- Akava pitää esityksen tavoitteita hyvinä ja oikeansuuntaisina, mutta peräänkuuluttaa uudistukselle lisää valmisteluaikaa.
- Ammatillisen koulutuksen rahoituksen jakaminen oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen kesken on kannatettavaa, mutta uudistus on tehtävä kokonaisuutena.
- Nuorten oppivelvollisuuskoulutuksen perusrahoituksen osuuden vahvistaminen on perusteltua. Jatkuvan oppimisen rahoituksessa suoritusrahoituksen säilyminen on tärkeää, mutta kokonaisuus jää vielä hahmottumatta.
- Duaalimalli on kirjattava uudistuksen peruseriaatteenksi lakiin. Kannatettavien ammatillisen koulutuksen kehittämisehdotusten tueksi vaaditaan vielä lisävalmistelua.
- Uudistuksen resurssit on turvattava ja henkilöstövaikutukset arvioitava

Akava pitää lakiluonnoksen tavoitteita hyvinä, mutta suhtautuu epäilyksellä uudistuksen aikatauluun. Rahoituksen jakaminen oppivelvollisten ja jatkuvan oppimisen kesken on sinällään kannatettavaa, mutta rahoitus tulee uudistaa kokonaisuutena. Nyt jatkuvan oppimisen rahoituksen kokonaisuus jää hahmottumatta, minkä vuoksi lisää aika valmisteluun on tarpeen.

Rahoituksen ja säätelyn tuettava ammatillisen tehtäviä

Ammatillisella koulutuksella on tärkeä tehtävä sekä nuorten että aikuisväestön osaamisen ja koko työelämän kehittäjänä. Koulutuksen sisällöt palvelevat jatkossakin eri-ikäisiä ja eri opiskeluvalmiudet omaavia opiskelijoita. Rahoituksen on tuettava näitä päämääriä.

Akava pitää hyvänä ehdotusta nuorten oppivelvollisuuskoulutuksen rahoituksessa vahvistettavaa perusrahoituksen osuutta. On tärkeää, että jokainen nuori saa tarvitsemansa tuen ja ohjauksen ja toisen asteen tutkinnon tuottamat edellytykset työhön ja jatko-opintoihin.

Aikuisten jatkuvan oppimisen rahoitukseen ei tässä vaiheessa ehdoteta muutoksia, vaan suoritusrahoitus säilyy tutkinnon osilla. Akava pitää suoritusrahoituksen säilyttämistä tärkeänä. Koulutuksen tarjoamisen joustavuuden ja työelämälähtöisyyden tueksi tulee miettiä myös tutkinnon osia pienempien kokonaisuuksien (micro-credentials) suoritusrahoitusta.

Esityksessä ehdotetaan osittain purettavaksi ammatillisen koulutuksen järjestämislupiin perustuvaa määrällistä säättelyä. Määrällisen sääntelyn purkaminen on kannatettavaa, mutta se ei saa heikentää ammattitutkinnon (AT) ja erityisammattitutkinnon (EAT) tai henkilöstökoulutuksen ja muun ammatillisen koulutuksen järjestämisen houkuttelevuutta koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. AT ja EAT ovat etenkin aikuisväestön hyödyntämiä, työelämälähtöisiä, osaamisen kehittämiseen tähtäviä tutkintoja.

Akava nostaa esille myös tarpeen vaativan erityisen tuen opiskelupaikkamäärien lisäämiselle, jotta koulutusjärjestelmä vastaisi paremmin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien tarpeisiin.

Duaalimallin periaatteet kirkastettava

Toisen asteen koulutus on järjestetty Suomessa duaalimallilla. Ammatillisella ja lukiokoulutuksella on omat erityispiirteensä, lainsäädännöt ja tavoitteet, jotka on säilytettävä jatkossakin. Samoin on varmistettava molempien koulutusmuotojen kehittäminen ja vetovoimaisuus opiskelijoiden näkökulmasta. Nämä periaatteet on kirkastettava lakiluonnokseen.

Akava kannattaa ehdotusta kaksoistutkinnon kirjaamisesta lakiin, mutta toivoo lisäselvityksiä nykymallin toimivuudesta. Erityisesti tulee arvioida kaksoistutkinnon suhdetta ylioppilastutkintoon eli sitä, voisiko kaksoistutkinto mahdollistaa sen, että ylioppilastutkinnossa kirjoitettaisiin vain neljä ainetta tai voisiko kaksoistutkinnossa lukiodiplomilla korvata yhden kirjoitettavan aineen. Lisäksi

tulee varmistaa, että kahden ammatillisen tutkinnon suorittaminen samanaikaisesti on edelleen mahdollista.

Duaalimallin periaatteiden mukaisesti tulee uudistuksessa käytettyä terminologiaa muuttaa lukiolakia koskevien ehdotusten osalta. Yhdistelmäopinto-termin asemasta tulee käyttää lisäopinnot-termiä tai esimerkiksi täydentävien opintojen aineopiskelija -termiä selkeyttämään käsitteellisesti, mistä opinnoista on kyse.

Lisäopintojen ei myöskään tule tarkoittaa ammatillisen koulutuksen YTO-opintojen kehittämisen vähentämistä, vaan niiden omaleimaisuus on säilytettävä myös jatkossa. Ammatillisen koulutuksen tosiasiallinen jatko-opintokelpoisuus on mahdollistettava myös niille opiskelijoille, jotka eivät täydennä ammatillisen koulutuksen opintojaan ristiinopiskelemalla. Sinällään kannatettavien opiskelumahdollisuuksien lisäämisen yhteydessä tulee pohtia, onko nyt ehdotettu 30 osaamispisteen ehdoton raja tarkoituksenmukainen, ja millä tavoin myös lukio-opiskelijoita kannustetaan valitsemaan opintoja ammatillisen puolelta.

Uudistuksen resursoinnista huolehdittava

Lainsäädäntöä uudistettaessa on turvattava rahoituspohja, joka kattaa lakisääteiset velvoitteet mahdollistaen laadukkaan ja opiskelijan tarvetta vastaavan opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen.

Lakiluonnoksessa ehdotettujen toimenpiteiden toteuttaminen kustannusneutraalisti on hyvin epätodennäistä. Akava edellyttääkin, että uudistuksessa arvioidaan sen henkilöstövaikutukset ja rahoituksen riittävyys tavoitteen mukaiseen opintomäärien kasvattamiseen ammatillisessa koulutuksessa ja näiden lisäopintojen rahoittamiseen. Lisäksi arvioinnissa tulee huomioida kasvava oppimisen tuen ja ohjauksen tarve.

Sahamies Miika
Akava ry